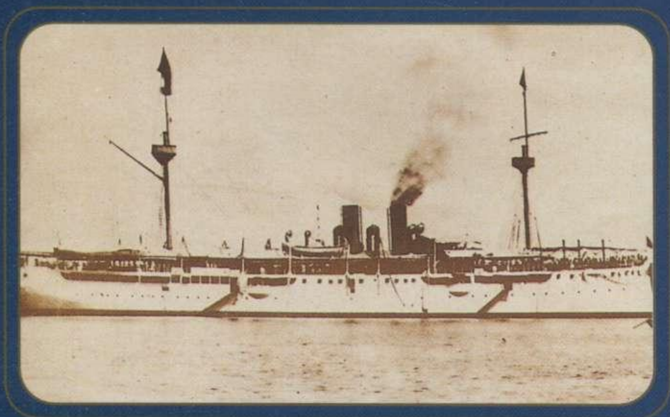

ด้านหน้า

ด้านหลัง

▪ เหรียญที่ระลึก "สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์" ณ ป้อมพระจุลจอมเกล้า

▪ เรือพระที่นั่งมหาจักรี

จัดทำโดย :
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับ กองทัพเรือ

ป้อมพระจุลจอมเกล้า

อำเภอพระสมุทรเจดีย์
จังหวัดสมุทรปราการ

"ถ้าความเปนเอกราชของกรุงสยามได้สุดสิ้นไปเมื่อใด
ชีวิตรฉันก็คงจะสุดสิ้นไปเมื่อนั้น"

สยามินทร์

ปกหน้า : พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ณ ป้อมพระจุลจอมเกล้า

ความเป็นมาแห่งป้อมพระจุลจอมเกล้า หรือตามที่นิยมเรียกขานกันว่า"ป้อมพระจุลฯ" ภายหลังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จขึ้นครองราชย์แล้วทรงมีพระราชปรารภว่า ป้อมที่มีอยู่ที่เมืองสมุทรปราการ ซึ่งใช้เป็นที่มั่นป้องกันอริราชศัตรูที่จะเข้ามาทางทะเลนั้นเก่าเกินไป และอยู่ในสภาพไม่สามารถใช้ในการป้องกันราชอาณาจักรได้ และในเวลานั้นเองได้มีประเทศทางยุโรปกำลังล่าอาณานิคมอยู่ในสุวรรณภูมิ ได้เข้ายึดประเทศที่อยู่ข้างเคียงโดยรอบประเทศไทยทั้งหมด อันได้แก่ ญวน เขมร ลาว พม่า รวมทั้ง สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น และก็คงต้องคิดจะยึดครองดินแดนประเทศสยามในขณะนั้นด้วย เมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจเกิดขึ้น รัชกาลที่ ๕ จึงทรงสั่งให้จัดสร้างป้อมปราการที่ทันสมัยขึ้นที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นการเร่งด่วน โดยได้ลงมือก่อสร้างเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๒๗ และเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ และเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๖ นั่นเอง ชื่อของป้อมแห่งนี้จึงมีชื่อว่า "ป้อมพระจุลจอมเกล้า" ตามความที่พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานชื่อป้อม ซึ่งทรงพระราชทานไว้ ๒ ชื่อ จึงขออัญเชิญข้อความบางส่วนในพระราชหัตถเลขาที่มีถึงเสนาบดีว่า

"แต่มีความกำเริบทะเยอทะยานอยู่อย่างหนึ่ง
ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วแต่ปี ๑ ปีเดือนหนึ่งล่วงมา
ว่าป้อมนี้ได้สร้างขึ้นใหม่ในแผ่นดินปัจจุบันนี้
อยากจะให้ชื่อป้อมจุฬาลงกรณ์ ฤๅพระจุลจอม
เกล้า คล้ายกับป้อมทั้งปวง ซึ่งเขาใช้ชื่อเจ้าแผ่น
ดินมีอยู่บ้าง เช่นฟอตวิลเลียมเมืองกลักตตา
เปนต้น ทั้งครั้งนี้จะได้สำเร็จเพราะท่านรอมซึ่ง
ฉันจะอดหนุนถึงนี้ ก็ยิ่งมีความปรารถนากล้า
ถ้าท่านทั้งปวงเห็นสมควรแล้ว ขอให้เลือก
นามใดนามหนึ่งเปนชื่อป้อมนี้ ให้เปนที่ยิ้ม
ชมอิ่มตัวเลยเปนที่เลี้ยงของฉันติดอยู่สืบไป
ภายหน้า"

ในที่สุดที่ประชุมเสนาบดีก็มีมตินำเอาชื่อ "ป้อมพระจุลจอมเกล้า" ซึ่งพระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินเปิดป้อมพระจุลจอมเกล้า ในวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒) และทรงทดลองยิงปืนป้อมด้วยพระองค์เอง

■ รอบๆ บริเวณที่ตั้งของพระบรมราชานุสาวรีย์

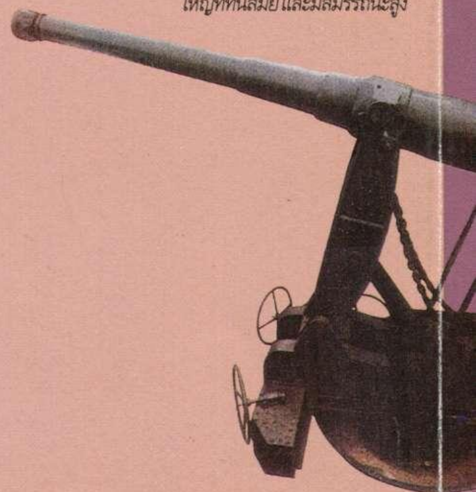
ป้อมพระจุลจอมเกล้า

ป้อมพระจุลฯ นี้นับว่าเป็นป้อมที่ทันสมัยที่สุดในขณะนั้น การสร้างใช้งบประมาณของแผ่นดินแล้วพระองค์ฯ ทรงสละราชทรัพย์อีก ๑๐,๐๐๐ ชั่ง ในการจัดหาศาตราวุธ ซึ่งในขณะนั้นได้สั่งปืนใหญ่จาก บริษัท เซอร์ดับบลิวจี อาร์มสตรอง จำกัด (SIR W.G. ARMSTRONG & CO.) ในป้อมพระจุลฯนี้มีลักษณะเป็นหลุมจำนวน ๗ หลุมปืน ปืนเหล่านี้มีผู้เรียกไว้ว่า "ปืนเสือหมอบ" ซึ่งหลังจากป้อมพระจุลฯ ได้เปิดเพียง ๒ เดือนเศษ ได้เกิดเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ขึ้นในแผ่นดินสยาม ในวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ เรือรบฝรั่งเศสได้ล่วงล้ำอธิปไตย ทางฝ่ายไทยก็ได้ทำการยิงเตือนและยิงสกัด ทำให้เรือเยเบเซย์ ซึ่งเป็นเรือนำร่องให้เรือรบฝรั่งเศสเกยตื้นที่แหลมลำพูราย ส่วนเรือแองคองสตังค์และเรือโคเมต สามารถผ่าแนวป้องกันที่ปากน้ำได้ และเข้าทอดสมออยู่ที่หน้าสถานฑูตฝรั่งเศส ซึ่งทำให้เกิดเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ขึ้น

สถานที่ตั้ง ป้อมพระจุลฯ ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งป้อมพระจุลฯนี้ห่างจากแยกพระสมุทรเจดีย์ ตามเส้นทางถนนสุขสวัสดิ์ (ทางหลวง ๓๐๓) ประมาณ ๗ กิโลเมตร ซึ่งสามารถเดินทางด้วยทางรถยนต์ส่วนตัว และรถประจำทางสาย ๒๐ ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของรถประจำทางสายนี้

■ แผ่นศิลาจารึกทางเข้าป้อมพระจุลจอมเกล้า

■ ปืนใหญ่อาร์มสตรองนี้ เมื่อ ๑๐๐ ปีก่อนนั้น นับว่าเป็นปืนใหญ่ที่ทันสมัย และมีสมรรถนะสูง

ปัจจุบัน นอกจากป้อมพระจุลฯแล้ว ยังมีพระบรมราชานุสาวรีย์แห่งองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ เด่นเป็นสง่าอยู่บริเวณหน้าป้อมปืน พระบรมราชานุสาวรีย์นี้ ได้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ความสูงของพระบรมราชานุสาวรีย์ทั้งหมด ๑๗.๕๐ เมตร ขนาดพระบรมรูปสูง ๔.๒ เมตร หรือสองเท่าครึ่งของพระองค์จริง ซึ่งทรงฉลองพระองค์ในชุดจอมทัพเรือ นับว่าเป็นพระบรมราชานุสาวรีย์ที่สง่างามยิ่งนัก

ทุกวันที่ ๒๓ ตุลาคม ของทุกปี จะมีพิธีวางพวงมาลาถวายราชสักการะ โดยกองทัพเรือ และหน่วยราชการอื่นๆ ตลอดจนพ่อค้าประชาชน เช่นเดียวกับ พระบรมราชานุสาวรีย์ ร.๕ (พระบรมรูปทรงม้า)

สิ่งที่ควรแวะสักการะอีกแห่งในป้อมพระจุลฯ คือ ศาลนเรศนารายณ์ ซึ่งเป็นศาลที่ประชาชนในพื้นที่ให้ความเคารพบูชาเช่นกัน ซึ่งตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าของพระบรมราชานุสาวรีย์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การขอเข้าชมป้อมพระจุลฯ สามารถเข้าชมได้ทุกวัน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด เพียงแต่แจ้งความจำนงค์ต่อทหารรักษาการณ์หน้าประตูป้อมฯ และแลกบัตรประจำตัวไว้

เกร็ดความรู้เกี่ยวกับจังหวัดสมุทรปราการ

คำขวัญประจำจังหวัดสมุทรปราการ ปรากฏไว้ว่า

ป้อมยุทธนาวี พระเจดีย์กลางน้ำ
ฟาร์มจระเข้ใหญ่ งามวิไลเมืองโบราณ
สงกรานต์พระประแดง ปลาสลิดแห่งรสดี
ประเพณีรับบัว ครบถ้วนทั่วอุตสาหกรรม

คำขวัญนี้เป็นเครื่องยืนยันถึงความพร้อมของจังหวัดสมุทรปราการในเกือบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านประวัติศาสตร์ พุทธศาสนา และประเพณีวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก อีกทั้งยังมีอาหารเลิศรส ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวไปยังจังหวัดสมุทรปราการได้รับอรรถรสในการท่องเที่ยวเดินทางเป็นอย่างยิ่ง

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในจังหวัดสมุทรปราการ

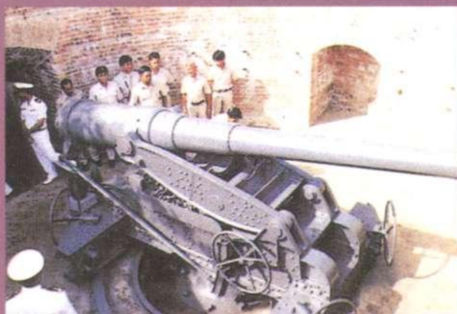
ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เป็นที่ที่ชาวเมืองสมุทรปราการให้ความสักการะบูชาเป็นอย่างมาก ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

เมืองโบราณ เป็นพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง ซึ่งประกอบไปด้วย สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน จำลองไว้โดยมีลักษณะและขนาดเท่าของจริง รายละเอียดเพิ่มเติมติดต่อได้ที่ โทร. ๒๒๔-๑๐๕๗

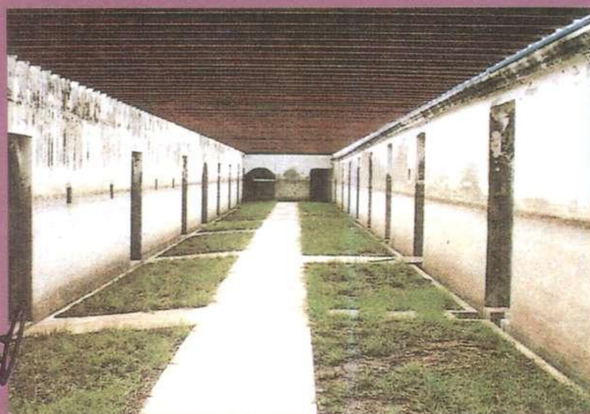
พระสมุทรเจดีย์กลางน้ำ ตั้งอยู่ที่ตำบลปากคลองบางปลากด อำเภอพระสมุทรเจดีย์ เป็นเจดีย์ที่ชาวเมืองให้ความเคารพบูชาเป็นอย่างยิ่ง

พิพิธภัณฑ์ทหารเรือ ตั้งอยู่ตรงข้ามโรงเรียนนายเรือ เป็นที่รวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของกองทัพเรือไทย และยุทธนาวีครั้งสำคัญ สามารถติดต่อสอบถามการขอเข้าชมได้ที่ โทร. ๓๙๔-๑๑๙๗

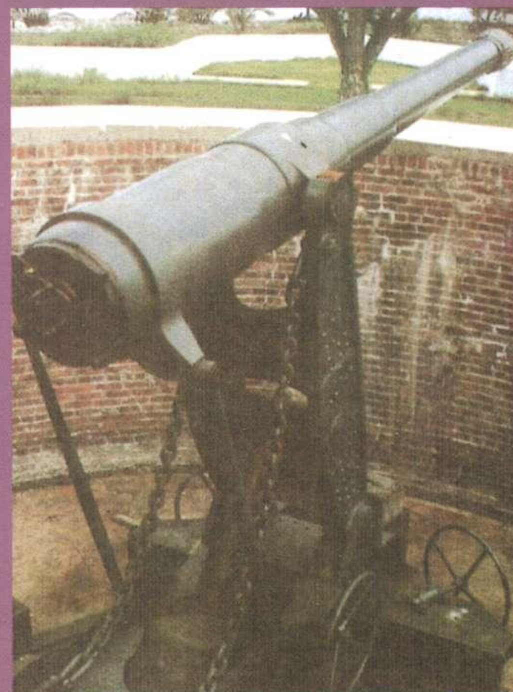
ป้อมแผลงไฟฟ้า เป็นป้อมที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติเช่นกัน ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ตั้งอยู่ที่ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

▪ บรรดานายทหารเรือกำลังตรวจดูปืนใหญ่ที่ได้ทำการซ่อมแซมเรียบร้อยแล้ว ในบริเวณหลุมปืน

▪ ทางเดินเข้าหลุมปืนภายในป้อมซึ่งได้ออกแบบเป็นป้อมปืนแบบตะวันตก ซึ่งเป็นที่นิยมและทันสมัยในขณะนั้น

▪ ปืนใหญ่หันไปทางปากแม่น้ำเจ้าพระยา

ฟาร์มจระเข้และสวนสัตว์สมุทรปราการ เป็นฟาร์มจระเข้ที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย มีการแสดงการจับจระเข้ด้วยมือเปล่า และการแสดงของสัตว์ต่างๆ

งานประเพณีต่างๆ

งานนมัสการองค์พระสมุทรเจดีย์ เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ที่มีประชาชนทั่วประเทศมานมัสการ มีงานฉลองใหญ่ประจำปี ๙ วัน ๙ คืน (เริ่มตั้งแต่วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี) ในงานมีการประกวดขบวนแห่ผ้าห่มองค์พระสมุทรเจดีย์ การแข่งขันเรือในลำน้ำเจ้าพระยา รวมทั้งมีมหรสพสมโภช และการแสดงสินค้าต่างๆ

การเดินทางจากตัวเมืองไปฝั่งพระสมุทรเจดีย์ จะมีเรือโดยสารบริการรับ-ส่ง หน้าตลาดวิบูลย์ศรีทุกวัน ตั้งแต่เวลา ๐๕.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

งานเทศกาลสงกรานต์ปากลัด (พระประแดง) ทุกๆ ปี ในวันอาทิตย์แรกหลังจากเทศกาลสงกรานต์ (๑๓ เมษายน) ชาวเมืองพระประแดง ร่วมกับอำเภอเมืองพระประแดง จัดงานประเพณีสงกรานต์ตามแบบพื้นบ้านของชาวรามัญ มีขบวนแห่นางสงกรานต์ ปล่อยนก ปล่อยปลา มีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น สะบ้า ทะแยมอญ และมอญรำ

ประเพณีรับบัวหรือโยนบัว เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนานของชาวบางพลี จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ และช่วงเช้าตรู่ของวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑

การจัดงานประกอบด้วยการนมัสการและขบวนแห่หลวงพ่อโตทั้งทางบกและทางน้ำ การแข่งขันกิจกรรมพื้นบ้าน อาทิ การจัดพานดอกบัว มีการประกวดเรือประเภทต่างๆ และการแสดงการละเล่นพื้นบ้าน เช่น เพลงเรือ

ในช่วงเช้าตรู่ของวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๑ จะเป็นงานประเพณีการรับบัวหรือโยนบัว โดยประชาชนจะโยนดอกบัวลงในเรือขบวนแห่พระพุทธรูปจำลองหลวงพ่อโต ในขณะเดียวกันชาวบางพลีก็จะโยนบัวให้กับคนต่างบ้านที่พายเรือมาเที่ยวดัย เพื่อเป็นการทำบุญร่วมกัน

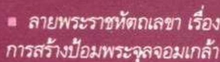
สถานที่พักผ่อนและร้านอาหาร

สถานตากอากาศบางปู เป็นสถานตากอากาศที่มีชื่อเสียงมาเป็นเวลานาน และเป็นสถานที่พักฟื้นและพักผ่อนของกรมพลาธิการทหารบก อยู่ในเขตตำบลบางปูใหม่ ริมถนนสุขุมวิท ห่างจากตัวเมือง ๑๐ กิโลเมตร ภายในมีสวนไม้ดอกไม้ประดับ มีร้านอาหาร ในระยะเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ จะมีนกนางนวลอพยพมาหากินอยู่ตามชายทะเล ซึ่งเป็นธรรมชาติที่น่าชมมาก รายละเอียดเพิ่มเติมติดต่อ โทร. ๓๒๓-๙๑๓๘, ๓๒๓-๙๙๘๓

ของฝากจากสมุทรปราการ ขนมจาก ปลาสลิดตากแห้ง ปูไข่ พุทราเจดีย์

โทรศัพท์ที่สำคัญ

สถานีตำรวจอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โทร. ๓๘๙-๕๕๓๘-๔๓
สถานีขนส่งจังหวัดสมุทรปราการ โทร. ๓๒๓-๒๘๗๐
ที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โทร. ๓๙๕-๐๐๔๔
โรงพยาบาลจังหวัดสุมทรปราการ ถนนจักกะพาก โทร. ๓๘๗-๐๔๙๔, ๓๘๗-๐๔๙๑
โรงพยาบาลเมืองสมุทร ถนนนารายณ์ปราบศึก โทร. ๓๘๗-๐๐๒๗-๓๐
โรงพยาบาลพระประแดง ถนนปู่เจ้าสมิงพราย โทร. ๓๘๕-๙๑๓๕-๗
สำโรงการแพทย์ ถนนริมทางรถไฟสายเก่า โทร. ๓๖๑-๐๐๗๐

เรือพระที่นั่งมหาจักรี

วันที่ ๑๐ เมษายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๒

ถึงเสนาบดีในที่ประชุม ด้วยเวลาเช้าวันนี้ ฉันได้ขึ้นไปดูป้อมตำบลแหลมฟ้าผ่า แลได้ลองยิงปืนกับทั้งตรวจภูมิฐาน เห็นเป็นที่มั่นคงยิ่งแท้ แต่มีความเสียดายเป็นอันมาก ด้วยการที่ทำนั้น จะเห็นว่าแล้วไปเพียงส่วนหนึ่งเสี้ยวหนึ่งก็ไม่ได้ และยังไม่เป็นที่ซึ่งได้ปกปักรักษาบริบูรณ์ได้ด้วย ไม่สมกับภูมิฐานซึ่งควรจะเป็นที่ป้องกันพระนครได้

ในปีนี้ทราบว่าท่านทั้งปวงได้ตัดเงินค่าของจะคุมปีรวมเงินเหลือกว่าสองหมื่นชั่ง ก็เป็นกำลังอันหนึ่งของบ้านเมืองอยู่แล้ว แต่ยังไม่เห็นมาพอแก่การที่จะจัดการอันรวดเร็วแลการใหญ่ๆ ซึ่งจำจะต้องทำหรือมีๆ กันหลายแห่ง ให้สำเร็จได้โดยสะดวกไป

การที่ล่วงมาหลายปีแล้ว ฉันได้ให้เงินพระคลังข้างที่ไปแลบฝากแบงก์ไว้ ไม่ซื้อกันเงินสองหมื่นชั่ง ด้วยมีความประสงค์ว่าถ้าต้องหาเวลาจะตาย จะอุทิศเงินหมื่นชั่งกับทั้งดอกเบี้ย (ซึ่งมิได้ถอนไปใช้จ่ายบวกขึ้นอยู่เสมอ) เป็นเงินส่วนบุญสำหรับพระอาราม ซึ่งทูลหม่อมทรงสร้างบ้าง ฉันได้สร้างบ้าง อีกหมื่นชั่งกับทั้งดอกเบี้ยนั้น จะอุทิศเป็นส่วนสำหรับใช้ลงในการโรงเรียนโรงพยาบาลโรงเลี้ยงเด็ก ซึ่งฉันได้สร้างขึ้นเองบ้าง โดยความปลดหนี้บ้าง แต่ครั้นจะสั่งไว้แต่ตามชื่อเมื่อเวลาฝากเงินนั้น ให้ขัดขืนตามความประสงค์ดังนี้ ก็เป็นเวลามีทุนรอนน้อย เพราะว่าถ้ามีการแผ่นดินก็ดี การในวังก็ดี ซึ่งจะต้องใช้เงินมาก จะถอนเงินสองรายนี้มาใช้ ก็เป็นเงินส่วนที่เป็นการกุศล ดูไม่สู้งาม จึงได้งดนิ่งไว้ มาบัดนี้กลับลงครั้งนี้ เห็นว่าไว้จะมีเสมอจะเป็นที่ดี เมื่อเวลาอาสัญกาลกลัวจะพูดไม่ได้ จึงได้จดหมายสั่งไว้เสีย แลได้สั่งให้ฝากเงินอีกหมื่นชั่ง เป็นส่วนที่สาม เพื่อจะทำป้อมพระนครใหญ่มิให้เป็นที่ลำบากแก่ราษฎร แลหวังจะให้เป็นประโยชน์แก่ชนชาวสยาม ซึ่งจะได้เป็นที่เล่าเรียนจำ [illegible]

แลแต่ก่อนมาก็ดี ในเวลาที่สั่งให้ฝากเงินอีกหมื่นชั่งนี้ [illegible] ฝากแล้วก็ดี ก็ล้วนเป็นเงินพระคลังข้างที่ก็ดี ถ้าเวลาใดจะต้องใช้ เพื่อให้เป็นการป้องกันภัยอันตรายแก่พระนคร อย่างหนึ่งอย่างใด ก็จะถอนเงินที่ได้ฝากไว้แล้ว [illegible] ไปทุกเมื่อ ที่กล่าวเช่นนี้ [illegible] ว่า ถ้าความเป็นไปในภายหน้า [illegible]

เพราะเหตุนี้ ได้กล่าวอยู่แต่ก่อนแก่ตัวท่านที่เป็นเสนาบดีต่างพระองค์ ก็จะระลึกได้บ้าง ว่าฉันจะออกเงินพระคลังข้างที่ให้ซื้อสรรพยุทธ สร้างป้อมป้องกันพระนคร แต่การนั้นก็ยังไม่ได้จัดการสำเร็จตลอดไปได้ ครั้นเวลานี้จะผ่านเงินส่วนนี้ไปใช้ทุกสิ่งที่ไม่มีก็ได้ ไม่ได้นึก ว่าจะไม่ได้ใช้ไปทุกสิ่ง เป็นเงินเสร็จรับใช้สรรพาวุธป้องกันพระนคร แต่มาคิดไคร่ครวญดู เห็นว่าถ้าฉันสิ้นชีวิตรล่วงลับไปเมื่อใด เงินอันเหลือเป็นของพระคลังข้างที่อยู่นี้ ก็ย่อมจะตกเป็นของพระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่ ซึ่งจะเป็นผู้รักษาแผ่นดินอยู่แล้ว ถ้าจะทำหนังสือยกให้ไปเช่นนั้น ก็จะเป็นแต่การอวดตัวอวดดีเท่านั้น เพราะมิใช่เป็นการสร้างกุศลกุศลเช่นเงินสามส่วนที่กล่าวมาแล้ว จึงได้นิ่งระงับเสีย ไว้ให้ผู้อยู่ภายหลังเขาจัดการต่อไป

ครั้นมาถึงบัดนี้ มาประสบช่องที่มีปัจจามิตรเบียดเบียน และทั้งได้ไปเห็นการอันควรเป็นที่มั่นใจหลังไว้ของพระนคร ติดค้างอยู่ไม่สำเร็จไปได้ตามเหตุอันเป็นที่ตั้ง ความคิดเดิมจึงได้กลับมีขึ้นมาอีก ยอมสมัครจะให้เงินพระคลังข้างที่ ทำการในป้อมแหลมฟ้าผ่านี้ ให้แล้วสำเร็จได้โดยเร็ว เหมือนดังทำการที่เกาะสีชัง ได้พูดกับพระยาสุรศักดิ์ ก็รับจะทำการนั้นให้แล้วโดยเร็วเช่นนั้น แต่เงินที่จะใช้ก็คงจะไม่ถึงหมื่นชั่ง ฉันได้ตั้งใจไว้ว่าจะให้หมื่นชั่ง เมื่อเงินเหลือจากทำการก่อสร้างจะได้ใช้ซื้อศัสตราวุธยุทธภัณฑ์ต่างๆ สำหรับป้อมนั้นให้บริบูรณ์ ขอให้ท่านเสนาบดีทั้งปวงในที่ประชุมได้กะการ พร้อมด้วยพระองค์เจ้าสาย [illegible] และพระยาชลยุทธโยธินทร์ได้ลงมือทำงานแลสั่งของโดยเร็วอันที่สุดที่จะทำได้ เพราะตัวเงินมีพร้อมอยู่ที่จะจ่ายได้เมื่อใดทุกเมื่อ ฉันได้จดหมายสั่งกรมหมื่นสมมตอมรพันธุ์ เลขานุการพระคลังข้างที่ ให้จ่ายเงินหมื่นชั่ง ได้สั่งพระองค์เจ้าสายแลพระยาชลยุทธโยธินทร์ให้จัดการฉบับหนึ่ง ได้ส่งสำเนามาให้ทราบด้วยแล้ว

แต่มีความที่เรียกเยอะอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วเท่านี้ว่าจะเรียกหนังสือมา ว่าป้อมนี้ได้สร้างขึ้นใหม่ในแผ่นดินปัจจุบันนี้ อยากจะให้ชื่อป้อมนี้ตามนามของฉัน คือ พระจุลจอมเกล้า คล้ายกับป้อมทั้งปวง ซึ่งเขาใช้ชื่อเจ้าแผ่นดินอยู่บ้าง เช่นฟอตวิลเลียมเป็นต้น ทั้งครั้งนี้จะได้สำเร็จเพราะทุนรอนซึ่งฉันจะอุดหนุนดังนี้ ก็ยิ่งมีความปรารถนาที่จะให้ท่านทั้งปวงเห็นสมควรแล้ว ขอให้เลือกนามใดนามหนึ่งเป็นชื่อป้อมนี้ ให้เป็นที่ยั่งยืนสืบไปเป็นที่ระลึกของฉันติดอยู่สืบไปภายหน้า

สยามินทร์